

Themalijst Burgerschap Leerling VO

Versie 19-1-2026

Samen	Stellingen/vragen	Aanvullende ontwikkelpunten (zichtbaar in mouseover)
Kennis	1. Ik weet hoe ik respectvol met andere mensen om kan gaan.	- Ik weet wat het woord respectvol is. - Ik weet uit de geschiedenis dat mensen elkaar buitensloten. - Ik weet dat mensen over de hele wereld elkaar buitensluiten. - Ik weet hoe je rekening kan houden met elkaar.
Vaardigheden	2. Ik kan opkomen voor andere mensen in oneerlijke situaties.	- Ik doe iets voor andere mensen als ze worden buitengesloten. - Ik vertel het aan een volwassene als ik een oneerlijke situatie zie. - Ik zie wanneer iemand anders hulp nodig heeft.
	3. Ik doe iets voor mensen, zonder hiervoor iets terug te verwachten.	- Ik zie wanneer iemand anders hulp nodig heeft. - Ik zet me in, om andere mensen te helpen.
Attituden	4. Ik wil in mijn gedrag positief bijdragen aan het welzijn van anderen.	- Ik wil respectvol met andere mensen omgaan. - Ik wil opkomen voor mensen die buitengesloten worden. - Ik wil met anderen nadenken over hoe oneerlijke situaties opgelost kunnen worden. - Ik wil naar andere leerlingen luisteren als ze een probleem hebben. - Ik wil iets doen voor iemand zonder hiervoor iets terug te verwachten.

Verschillen	Stellingen/vragen	Aanvullende ontwikkelpunten (in mouseover)
Kennis	5. Ik weet van verschillen in onze samenleving.	- Ik ken verschillen in geloof. - Ik ken verschillen in cultuur en tradities. - Ik ken de verschillende vormen van samenleven en ik weet wat de Nederlandse wet daarover zegt. - Ik ken verschillende vormen van genderidentiteit en ik weet wat daarover in de Nederlandse wet staat. - Ik weet dat mijn mening niet hetzelfde hoeft te zijn als die van iemand anders. - Ik weet hoe de grondwet discriminatie en racisme afwijst.
Vaardigheden	6. Ik kan respectvol mijn mening geven over verschillen die ik in de samenleving zie.	- Ik kan mijn mening geven over verschillen in geloof. - Ik kan mijn mening geven over verschillen in cultuur en tradities. - Ik kan de verschillende vormen van samenleven onderscheiden. - Ik kan respectvol mijn mening geven over verschillen die ik in de samenleving zie.
	7. Ik kan respectvol omgaan met mensen die anders zijn dan ik.	Ik kan respectvol iets vertellen over mensen met mensen met een andere genderidentiteit.

		- Ik kan respectvol een gesprek voeren met mensen met een andere genderidentiteit - Ik kan reflecteren op zijn eigen gedrag in situaties die discriminerend of stereotyperend zijn.
Attituden	8. Ik wil respectvol omgaan met mensen die anders zijn dan ik.	- Ik wil alle mensen gelijkwaardig behandelen. - Ik wil verschillen respecteren die ik in de Nederlandse samenleving zie. - Ik wil respectvol omgaan met mensen die van mij verschillen. - Ik wil verschillende vormen van samenleven respecteren. - Ik wil mensen met een andere genderidentiteit respecteren en goed met hen omgaan.

Duurzaamheid	Stellingen/vragen	Aanvullende ontwikkelpunten (in mouseover)
Kennis	9. Ik weet van problemen en oplossingen die door andere mensen zijn bedacht voor milieuvraagstukken.	- Ik weet dat we goed voor de aarde moeten zorgen. - Ik weet wat de voor- en nadelen zijn van fossiele brandstoffen. - Ik weet wat er gedaan kan worden om energie te besparen en duurzame energie te gebruiken.
Vaardigheden	10. Ik kan uitleggen hoe je verantwoordelijk omgaat met de aarde.	Ik kan uitleggen waarom het voor de aarde goed is om met de fiets of lopend naar school te gaan.
	11. Ik kan keuzes maken om energie te besparen.	- Ik kan zuinig omgaan met water. - Ik kan zuinig omgaan met elektriciteit.
	12. Ik kan manieren bedenken om beter voor de aarde te zorgen.	- Ik kan iets doen voor de natuur. - Ik kan zuinig omgaan met water. - Ik kan zuinig omgaan met elektriciteit.
Attituden	13. Ik wil verantwoordelijk omgaan met de aarde.	- Ik wil verstandig met energie omgaan. - Ik wil nadenken over mijn ecologische voetafdruk en hoe ik die kan verkleinen. - Ik wil nadenken hoe ik duurzame energie kan gebruiken. - Ik wil verantwoordelijk omgaan met mijn watergebruik. - Ik wil verantwoordelijk omgaan met mijn elektriciteitsgebruik.

Digitaal	Stellingen/vragen	Aanvullende ontwikkelpunten (in mouseover)
Kennis	14. Ik weet wat de voordelen en nadelen zijn van sociale media	- Ik weet wat ik moet doen als er digitaal gepest wordt. - Ik weet wat sociale media is. - Ik ken de voordelen en gevaren van sociale media. - Ik weet wat groepsdruk is bij sociale media.
Vaardigheden	15. Ik kan grenzen stellen aan mijn schermtijd	Ik kan inschatten wat een passende schermtijd is.
	16. Ik kan vertellen wat ik wel en niet op internet kan delen.	Ik kan een positief berichtje versturen.
	17. Ik kan ingrijpen wanneer iemand digitaal gepest wordt.	Ik kan inschatten hoe een berichtje op iemand anders overkomt.
	18. Ik kan vertellen welke keuzes ik maak op mijn computer of telefoon.	Ik kan mijn keuzes op het internet verantwoorden.

Attituden	19. Ik wil verantwoordelijkheid nemen over de keuzes die ik maak op sociale media.	- Ik wil kritisch naar mijn schermtijd kijken. - Ik wil keuzes maken over wat ik deel op sociale media. - Ik wil voor anderen opkomen wanneer iemand digitaal wordt gepest. - Ik wil letten op mijn digitale gedrag. - Ik wil verantwoordelijkheid nemen voor mijn digitale gedrag.
-----------	--	---

Democratie	Stellingen/vragen	Aanvullende ontwikkelpunten (in mouseover)
Kennis	20. Ik weet hoe de Nederlandse democratie werkt.	- Ik weet hoe de verkiezingen werken. - Ik weet de werking van de 1^e en 2^e kamer. - Ik weet wat de grondwet is. - Ik ken verschillende politieke partijen en hun ideeën. - Ik weet wat gelijkwaardigheid is. - Ik weet wat solidariteit is. - Ik weet wat vrijheid is.
Vaardigheden	21. Ik kan verschillen tussen een aantal politieke partijen benoemen.	Ik kan verschillen tussen een aantal politieke partijen benoemen.
	22. Ik kan vertellen waarom mensenrechten belangrijk zijn.	Ik kan op een gelijkwaardige manier met andere mensen omgaan.
	23. Ik kan vertellen waarom vrijheid belangrijk is.	- Ik kan vertellen waarom het belangrijk is om mijn mening te uiten. - Ik kan vertellen waarom het belangrijk is om zelf keuzes te kunnen maken.
	24. Ik kan vertellen waarom gelijkheid belangrijk is.	- Ik kan vertellen waarom het belangrijk is waarom mensen op een gelijkwaardige manier met elkaar om zouden moeten gaan. - Ik kan vertellen waarom het belangrijk is dat je respectvol omgaat met mensen die andere opvattingen hebben.
	25. Ik kan vertellen waarom solidariteit belangrijk is.	- Ik kan vertellen waarom het belangrijk is om begrip voor anderen hebben. - Ik kan vertellen waarom het belangrijk is om goed om te gaan met iemand die een andere mening heeft. - Ik kan vertellen waarom het belangrijk is om wat te zeggen als iets niet fijn is voor een ander. _ - Ik kan vertellen waarom het belangrijk is om verantwoordelijkheid nemen voor wat ik zeg.
Attituden	26. Ik wil rekening houden met anderen als er keuzes worden gemaakt.	- Ik wil snappen wat de politiek doet voor mensen. - Ik wil mijn mening vergelijken met die van andere mensen. - Ik wil de wetten van de overheid opvolgen.

Wereld	Stellingen/vragen	Aanvullende ontwikkelpunten (in mouseover)
Kennis	27. Ik weet verschillende manieren waarop landen en hun inwoners met elkaar omgaan.	- Ik weet dat landen elkaar nodig hebben om geld te verdienen. - Ik weet wat slavernij is. - Ik weet dat landen samenwerken in organisaties, zoals de EU en NAVO.

		Ik weet de gewoontes van andere wereldgodsdiensten.
Vaardigheden	28. Ik kan oplossingen bedenken tegen armoede.	Ik kan oplossingen bedenken tegen armoede.
	29. Ik kan uitleggen waarom andere landen nodig zijn om afspraken te maken over milieu en veiligheid.	- Ik kan vertellen wat de EU doet voor het milieu. - Ik kan vertellen wat de EU doet voor veiligheid.
	30. Ik kan vertellen hoe je vandaag slavernij tegen kunt gaan.	Ik kan uitleggen dat een deel van onze spullen worden gemaakt in slavernij.
	31. Ik kan uitleggen wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen het boeddhisme, hindoeïsme en het christendom	Ik kan uitleggen wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen het boeddhisme, hindoeïsme en het christendom
Attituden	32. Ik wil zorgen voor mensen die het moeilijk hebben.	- Ik wil zonder vooroordelen kijken naar mensen uit een andere cultuur. - Ik wil nadenken over oplossingen tegen armoede. - Ik wil nadenken over wat ik kan doen tegen slavernij. - Ik wil nadenken waarom het belangrijk is dat landen met elkaar samenwerken. - Ik wil respectvol in gesprek gaan met mensen die anders denken dan ik.